

ÜLESTÕUSMISAJA KUUES PÜHAPÄEV AD 2022

Ef 3:14–21 (Jr 29:11–14; Jh 16:23–33)

14 [Sellepärast]¹ ma põlvitan Isa ees,

15 kelle käest iga suguvõsa taevas ja maa peal saab nime,

16 et Ta teile oma kirkuse rikkust mööda annaks väge saada Tema Vaimu läbi tugevaks seesmise inimese poolest,

17 et Kristus usu kaudu elaks teie südameis ning te oleksite juurdunud ja kinnitatud armastuses,

18 et te suudaksite koos kõigi pühadega tunnetada, milline on armastuse laius ja pikkus ja sügavus ja kõrgus,

19 ning ära tunda Kristuse armastust, mis ületab iga tunnetuse, et te oleksite täidetud Jumala kogu täiusega.

20 Aga Jumalale, kes meis tegutseva väega võib korda saata palju rohkem, kui oskame paluda või isegi mõelda,

21 Temale olgu kirikus koguduses ja Kristuses Jeesuses igavesest ajast igavesti kõigi sugupõlvedeni! Aamen.

Sissejuhatus

Efesos oli alates 27. aastast eKr Rooma Aasia provintsi (s.t Väike-Aasia) pealinn, kus resideerus provintsi asevalitseja (prokonsul). Lisaks tähtsusele kaubateede ristumiskohana oli Efesos tuntud seitsme maailmaime hulka arvatud Artemise templi ja sellega seotud kultuse poolest.

Apostel Paulus jõudis Efesosse esmakordselt oma teise misjonireisi lõpul, peatudes seal üsna lühidalt (Ap 18:19j). Teisel korral saabus Paulus Efesosse aasta 56 paiku ning jäi sinna rohkem kui kaheks aastaks: esmalt kuulutas ta, nagu tal kombeks, sünagoogis, kokku kolm kuud (Ef 19:6), hiljem aga, vastuolude tõttu juutidega, kaks aastat [paganaille] Türrannose koolis (Ap 19:9j).

Pauluse viibimine Efesoses lõppes suure kokkupõrkega, mille põhjustas Artemise templi hõbekujusid valmistavate hõbeseppeade kartus kaotada ma sissetulek, kui Paulus peaks jätkama oma tõenäoliselt edukat kuulutustööd Efesoses. Mõned Pauluse kaastöölised võeti puhkenud mäsu käigus kinni, linnavõimul õnnestus rahvas siiski maha rahustada ning Paulus liikus Efesosest edasi Makedooniasse.

¹ EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus puudub lõiku eelnevaga ühendav sõna «sellepärast».

Kiri efeslastele on kirjutatud vangistuses viibides (Ef 3:1; 4:1; 6:20), tõenäoliselt Roomas, võib-olla samaaegselt Kolossa kirjaga 60. aastate alguses. Kirja toimetas kohale Pauluse abiline Tühnikos, kelle ülesandeks oli valgustada efeslasi apostli käekäigu kohta ning neid julgustada (Ef 6:21j).

Kuigi läkitatud konkreetsele kogudusele, on Efesose kirja sõnum universaalne² ning selle keskpunktis seisab jumaliku päästekavatsuse teostumine Kristuses ja Tema kirikus (vt nt Ef 1:3–14). Kirja võib jagada kaheks peaosaks: esimesed kolm peatükki käsitlevad eeskätt õpetuslikke, viimased kolm veidi praktilisemaid küsimusi (kuigi tihedalt põimituna õpetuslikega).

Kirja keskseks sõnumiks on kinnitus, et Jumal on kiriku juba enne maailma rajamist Kristuses välja valinud (Ef 1:4) ning oma rahvaks ja lapseõiguse osaliseks ette määranud (Ef 1:5). Apostel kujutab kirikut kui Kristuse ihu (Ef 1:23; 4:16), Jumala eluhoonet ja templit (Ef 2:20jj) ning Kristuse mõrsjat (Ef 5:23–32).

Need, kes usuvad Kristusesse ja on temas ristimise läbi uueks saanud, on päästetud pimeduse, surma ja patu meelevallast ning liidetud Kristuse ihusse (Ef 2:1–10), kusjuures seeläbi on ületatud ka varasem lõhe juutide ja paganate vahel (Ef 2:11–22). Iseennast mõistab Paulus Jumala tööriistana, Tema armu majapidajana, kelle ülesandeks on kuulutada sõnumit, et «paganadki on töötuse kaaspärijad ja sama ihu liikmed ja kaasosalised Kristuses Jeesuses evangeeliumi kaudu» (Ef 3:6).

Möödapääsamatult olulisena rõhutab apostel kiriku ühtsuse hoidmist (Ef 4:1–16), millega kaasneb kohustus pöörduda ära varasemast elust pimeduses ning elada uut elu Kristuses (Ef 4:17–5:20). Eeskätt avaldub ja teostub kristlaste uus elu igapäevastes ühiselu-, s.t eeskätt abielu- ja peresuhetes, mis peavad peegeldama Kristuse ja Tema kiriku ühtekuuluvust (Ef 5:21–6:9). Tegemist on vaimuliku võitlusega, milleks kristlased peavad adekvaatselt relvastuma (Ef 6:10–20).

Keelelisi märkuseid

Sellepärast – väljendit τούτου χάρις võiks tõlkida ka kas «sel põhjusel» või «selle heaks», «selle eesmärgiga».³

Põlvitan – κάμπτω τὰ γόνατά μου – sõnasõnalt: «painutan oma põlvi».⁴ Põlvitamine või põlvede painutamine tähistab siin eeskätt palvetamist.

² Kuna paljudes käsikirjades puudub kirja esimeses salmis Efesose nimi, on suur osa uurijaid arvamisel, et tegemist oli kõigile Väike-Aasia kogudustele mõeldud ringkirjaga, millele hiljem lisati Efesose kui provintsi pealinna nimi.

³ 1989. aasta Uues Testamendis: «sellesama pärast».

⁴ 1968. aasta piiblitõlkes: «nõtkutan põlvi»; 1989. aasta Uues Testamendis: «nõtkutan oma põlvi».

Kelle käest – ἐξ οὗ – «kellest».

Iga suguvõsa – πᾶσα πατριὰ – sõna πατριὰ – «suguvõsa», «perekond», «põlvnemine» – tuleneb sõnast πατήρ – «isa».⁵

Saab nime – ὀνομάζεται – sõna ὀνομάζω ei tähista mitte ainult [välist] nime andmist või nimetamist, vaid ka sisu ja tähenduse andmist, kellegi-millegi olemuse määratlemist (igal juhul on see nii siis, kui see, kes nime annab, on Jumal, kes loob oma sõnaga).

Kirkuse – τῆς δόξης – sõna δόξα tuleneb verbist δοκέω – «arvama», «mõtlemine», «[kellestki midagi] pidama» – ja tähendab «arvamus», «hinnang», tähistades sellest tulenevalt ka kellegi väärikust, auväarsust, hiilgust, sära, majesteetlikkust, aulisust.

Annaks – δῶ – võib tõlkida ka: «võiks anda», «saaks anda».

Väge saada...tugevaks – δυνάμει κραταιωθῆναι – võiks tõlkida ka «olla kinnitatud väega».⁶

Vaimu – τοῦ πνεύματος – sõna πνεῦμα tuleneb verbist πνέω – «hingama», «puhuma» – ja tähistab sarnaselt heebrea sõnale קוּחַ nii vaimu, tuult kui ka hingeõhku.

Usu – τῆς πίστεως – sõna πίστις – «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväarsus» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Et Kristus...elaks – κατοικήσαι τὸν Χριστὸν – sõnasõnalt: «Kristuse elamiseks/ asumiseks», s.t originaalis puudub eestikeelse tõlke tingiv kõneviis. Kristus ei ela usklikus mitte [juhusliku] külalisena, vaid majaisandana – samas mitte ennast peale surudes, vaid «uksele koputades» ja avamist oodates (vrd Ilm 3:20). Sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea קִישָׁר – «Messias», «Võitu».

Südameis – ἐν ταῖς καρδίαις – sõna καρδία – «süda» – tähistab piltlikult n-ö sisemist inimest, s.t eneseteadvust, eriti hinge ja vaimu keskmene, mõtete, tunnete, soovide, igatsuste, püüdluste «asupaigana», elujõu ja tahte allikana.⁷

⁵ Mõned kommentaatorid, näiteks õigeusu teoloog Thomas Hopko, on pakkunud selles salmis sõna πατριὰ tõlkevasteks sõnasõnalise «isadus» või «isaks olemine» (vrd Vulgata: «*ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur*») tähenduses, et igasugune isadus/isaks olemine on/pärineb/lähtub Jumalast ja igasuguse isaduse/isaks olemise tõeliseks ideaaliks saab olla üksnes Jumal ise. Sarnast, kuigi mitte päris sama arusaama jagab 1968. aasta piiblitõlge: «kelle lasteks nimetatakse kõiki suguvõsasisid».

⁶ 1739. aasta Piiblis: «wägga kangeks sada»; 1989. aasta Uues Testamendis: «saada...väelt tugevaks».

⁷ 1989. aasta Uues Testamendis: «meeles».

Kinnitatud – τεθεμελιωμένοι – sõna θεμελιόω tähendab «alust/vundamenti rajama», «[kindlale alusele] rajama».⁸

Armastuses – ἐν ἀγάπῃ – sõna ἀγάπη – «armastus» – tuleneb verbist ἀγαπάω, mis tähendab «armastama», «[kellelegi] head soovima», ka «[kellegi järele] janunema/õhkama».⁹

Suudaksite – ἐξισχύσητε – sõna ἐξισχύω tähendab «[millekski] jõudu omama», «võimeline olema», «suuteline olema».

Tunnetada – καταλαβέσθαι – sõna καταλαμβάνω tähendab «[midagi] omandama», «kätte saama», ülekantult «ära tabama», «taipama».¹⁰

Ära tunda Kristuse armastust, mis ületab iga tunnetuse – γινῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ – sõnasõnalt: «tunnetamaks tunnetust ületavat Kristuse armastust». Sõna γινώσκω tähendab «tundma õppima», «tunda saama», «teadma», «mõistma», «taipama», «tunnetama».¹¹

Oleksite täidetud Jumala kogu täiusega – πληρωθήτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ – sõnasõnalt võiks ehk tõlkida ka: «oleksite tehtud täiuslikuks Jumala kogu täiuseni» või «oleksite tehtud täielikuks Jumala enda täiuseni».

Meis tegutseva väega – τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν – sõna ἐνεργέω tähendab «tegutsema», «töötama», «tööle panema», «hoogu andma».¹² Sõna δύναμις tähendab «vägi», «võim», «võime».

Kes...võib – τῶ...δυναμένῳ – sõna δύναμαι tähendab «võimeline olema», «suuteline olema», «[millekski piisavat] jõudu omama».¹³

Korda saata – ποιῆσαι – «teha». Sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «loomama».¹⁴

⁸ 1968. aasta piiblitõlkes ja 1989. aasta Uues Testamendis: «rajatud».

⁹ Sarnase tähendusvarjundiga on heebrea אָהַבָה – «armastama», «[kellegi järele] õhkama».

¹⁰ 1739. aasta Piiblis: «ärramoista»; 1968. aasta piiblitõlkes: «täiesti mõista»; 1989. aasta Uues Testamendis: «aimata».

¹¹ 1989. aasta Uues Testamendis: «taibata Kristuse armastust, mis ületab iga taipamise».

¹² 1989. aasta Uues Testamendis: «meis toimivat väge mööda». Siinkohal võib mõelda ka eesti keeles tarvitusel olevale mitmetähenduslikule võõrsõnale «energia».

¹³ Muuhulgas tulenevad siit ka lõhkeainet tähistav sõna «dünamiit».

¹⁴ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποιήμα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või koguni: «Meie oleme Tema poeem...»

Palju rohkem – ὑπὲρ πάντα...ὑπερεκπερισσοῦ – «külluslikult üle kõige», «üle kõige, üle igasuguste piiride».¹⁵

Kui oskame paluda või isegi mõelda – ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν – «mida palume või mõtleme».¹⁶ Sõna αἰτέω tähendab «küsima», «paluma», «[midagi] ihaldama», «nõudma». Sõna νοέω tähendab «mõistusega tunnetama», «mõistma», «taipama», «mõtisklema».

Koguduses – ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ – sõna ἐκκλησία koosneb seestütlevast eessõnast ἐκ ja verbist καλέω – «kutsuma» – ning tähendab sõnasõnalt «välja kutsutute kogu».

Jeesuses – Ἰησοῦ – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יהושע ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Igavesest ajast igavesti – τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων – sõna αἰών tähistab eeskätt lõputust, igavikku, aga seda võidakse kasutada ka teatud ajastu, eeskätt pikema, inimlikult isegi haaramatult pika ajavahemiku kohta.¹⁷

Aamen – sõna ἀμήν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «aamen», «tõesti», «sündigu nõnda».

Sisuline analüüs

Efesose kirja kolmas peatükk käsitleb koos teise peatüki teise ja neljanda peatüki esimese poolega koguduse ühtsuse, sealhulgas «ümberlõigatute ja ümberlõikamatute» ehk endistest juutidest ja endistest paganatest kristlaste ühtekuuluvuse ja võrdsuse küsimust.

Apostel kinnitab efeslastele (kui endistele paganatele), et kuigi nad olid enne usule tulemist «kaugel eemal» ja «ilma Kristuseta», nii et neil «ei olnud lootust Jumalale siin maailmas», on nad nüüd saanud Jumalale lähedaseks «Kristuse vere läbi» (Ef 2:11–13). See tähendab, et endised paganad ja endised juudid on nüüd Kristuses Tema risti kaudu Jumalaga lepitatuna üheks ihuks liidetud (Ef 2:14–16) ning üheskoos üles ehitatud «hooneks apostlite ja prohvetite alusele, mille nurgakiviks on Kristus Jeesus ise», kelles «kogu hoone kokkuliidetuna kasvab pühaks templiks Issandas» (Ef 2:20j).

¹⁵ 1968. aasta piiblitõlkes: «enam kui rohkesti...üle kõige selle»; 1989. aasta Uues Testamendis: «enam kui rohkesti...üle kõige selle».

¹⁶ 1968. aasta piiblitõlkes: «mida me palume või mõistame»; 1989. aasta Uues Testamendis: «mida me palume või mõtleme».

¹⁷ Vrd «eoon» – geoloogilise ajaarvamise suurim ühik (arhaikum, proterosoikum, faneroosoikum). 1968. aasta piiblitõlkes: «ajastute ajastu».

Paulus julgustab efeslasi mitte loobuma neile kingitud usust ja lootusest (Ef 3:13), nagu ka ta ise ei lase ennast heidutada isegi sellest, et ta on, nagu ta ütleb, «Kristuse Jeesuse vang» (Ef 3:1) või «vang Kristuse pärast» (Ef 4:1), pidades sellega silmas ühtaegu oma kutsumust ja vastutust Jumala ees kui seda, et selle kutsumuse järgimine on toonud endaga kaasa sõna otseses mõttes vangipõlve.

Kolmanda peatüki esimeses pooles kõneleb Paulus oma kutsumusest, s.t oma apostliametist kui Jumala «armu majapidamisest» (Ef 3:2) ja «armu kingitusest» (Ef 3:7), ning Tema kätte usaldatud sõnumist kui «Kristuse saladusest» (Ef 3:4), mis seisneb selles, et «paganadki on töötuse kaaspärijad ja sama ihu liikmed ja kaasosalised Kristuses Jeesuses evangeeliumi kaudu» (Ef 3:6) ning ka neil on usu läbi Kristusesse «julgus ja usaldav ligipääs Jumalale» (Ef 3:12).

See kõik paneb Pauluse nüüd «Isa ees põlvitama» või õigemini Tema ees «oma põlvi painutama» või «nõtkutama» (vt vastavat keelelist märkust), seeläbi Jumalale oma täielikku lojaalsust ja kuulekust väljendades ning alandlikus palves Tema ette kummardudes. Paulus ei palu siin aga mitte iseenda pärast, tegemist ei ole isikliku palvega, vaid ta palvetab oma lugejate, Efesoise koguduse ja sealsete kristlaste eest – selleks, et Jumal jätkuvalt nendes sees tegutseks ja nad oma täiuse osaliseks teeks.

Paulus alustab oma palvet veelkordse kinnitusega, et ka endised paganad kuuluvad tõepoolest Jumala rahva hulka, on Tema perekonna liikmed – seda juba seetõttu, et viimselt pärinevad kõik suguvõsad nii taevas kui maa peal Jumalast, veelgi enam aga seeläbi, et Kristuses on Jumal ka nende Isa. Muidugi kehtib seesama tõde ka teistpidi vaadates: nii taevas kui maa peal saavad olla [Jumala] perekonna (või «suguvõsa») liikmed ainult need, kelle Isa on Jumal, s.t need, kes on Kristuses Jumalaga lepitatud ja Temaga üheks ihuks liidetud ning kelle südames elab Kristus.

Apostli palve koosneb kahest poolest: otsesele eestpalvele (Ef 3:14–19) liitub doksoloogia (Ef 3:20j). Palveosa jaguneb omakorda kolmeks:

1. «et Ta teile oma kirkuse rikkust mööda annaks väge saada Tema Vaimu läbi tugevaks seesmise inimese poolest, et Kristus usu kaudu elaks teie südameis»;
2. «et te oleksite juurdunud ja kinnitatud armastuses, et te suudaksite koos kõigi pühadega tunnetada, milline on armastuse laius ja pikkus ja sügavus ja kõrgus ning ära tunda Kristuse armastust, mis ületab iga tunnetuse»;
3. «et te oleksite täidetud Jumala kogu täiusega».

Esimeses palves nimetab Paulus usku, Vaimu ja Kristust. Te olete «armu läbi päästetud usu kaudu», ütleb ta eespool (Ef 2:8). Tegemist on usuga Kristusesse, kelles Jumal on meid «teinud elavaks oma suure armastuse pärast, millega Ta meid on armastanud» (Ef

2:4). Kristuse läbi on meil «Vaimus ligipääs Isa juurde» (Ef 2:18) ning meid «ehitatakse Jumala eluasemeks Vaimus» (Ef 2:22).

Me näeme, et nagu terve Efesose kiri, nii on ka apostli palve kolmanda peatüki teises pooles trinitaarne: Isa ja Kristus ja Vaim kuuluvad kokku, on ühiselt tegevad inimese lunastamise ja uuendamise müsteriumis, et viimaks «Kristuses võtta kokku kõik, mis on taevas ja mis on maa peal» (Ef 1:10). Vaim on see, kelle läbi me saame «tugevaks seesmise inimese poolest» (Ef 3:16), ning see ei ole lahutatav sellest ega teostatav selleta, et «Kristus usu kaudu elab meie südameis» (Ef 3:17).

See on Kristus, kelles on ilmunud ja teostunud Jumala võrratu, kõike, ka igasugust tunnetust ületav armastus, mille laiuse, pikkuse, sügavuse ja kõrguse äratundmiseks ongi üksainus võimalus: vaadata Kristusele, eeskätt Tema ristile. Kuigi Paulus ei pruukinud neid sõnu kirjutades mõelda Kristuse armastuse «ristikujulisusele», on täiesti selge, et just ristil avaldub armastus – nii Jumala armastus kui armastus üleüldse – kogu oma mõeldavas (või mõeldamatus) suuruses, imelisuses ja täiuses. See armastus ületab kõik, suudab kõik, võidab kõik – teeb võimalikuks isegi võimatu, nagu väljendab ka palve, et Jumal lubaks meil Kristuse armastuse näol (ja kaudu ja abil) tunnetada midagi, mis ületab iga tunnetuse.

See on ka ainus tee Jumala enda tunnetamiseks ja Tema täiusest osasamiseks, mida Paulus efeslastele (ja küllap endalegi) samuti palub. Olla «täidetud Jumala kogu täiusega» on ühelt poolt seesama, mis olla «Jumala (ja Kristuse) eluasemeks Vaimus», sest mingit muud Jumala täiust väljaspool Kristust ja Temast lahus ei ole olemas, vaid «Temas elab kogu jumalik täius ihulikult» (Kl 2:9). Teisalt aga tähendab Jumala täiusega täidetud olemine ka seda, et Jumal teeb inimese täiuslikuks (või täielikuks) seeläbi, et asub oma täiusega temasse elama. Ainult Jumalas ja Kristuses, Temaga ühendatuna, Tema eluasemena Vaimus, osutub inimene tõeliselt inimeseks, s.t selleks, kellena Jumal on Teda loomisel näinud, ja saab «täismeheks Kristuse täisea mõõtu mööda» (Ef 4:13).

Neile kolmele eestpalvele järgneb doksoloogia, kiitus ja austusavaldus Jumalale, kes on teinud, teeb ning võib ja suudab teha mõõtmatult rohkem, kui me palume või üldse mõistamegi paluda.

Küllap Paulus väljendab siin ühelt poolt oma jätkuvat imestust selle suure armu saladuse üle, mida Jumal on talle ilmutanud ning mille osaliseks on saanud nii tema ise kui need, kellele ta evangeeliumi kuulutab, nagu ta ütleb juba päris kirja alguses: «[Ma] ei lakka tänamast teie eest, teid oma palvetes meenutades, et meie Issanda Jeesuse Kristuse Jumal, kirkuse Isa, teile annaks tarkuse ja ilmutuse Vaimu Tema äratundmisel, valgustades teie südame silmi, et te teaksite, milline lootus on Tema kutsumises, milline on Tema pärandi kirkuse rikkus pühade sees ja milline on Tema väe võrratu suurus meie heaks, kes me usume Tema tugevuse jõu mõjul.» (Ef 1:15–19)

Teisalt aga julgustab apostel siin oma lugejaid, kinnitades neile – ja muidugi ka iseendale, kes ta on «vang Kristuse pärast» (Ef 4:1), et teadmine Jumala suurest ja imelisest armuteost Kristuses, kellele on allutatud kõik valitsused ja meelevallad isegi taevas, lubab meil olla julged, vabad igasugusest hirmust ja kahtlustest mistahes ahistuses (vrd Ef 3:10–13).

Paulus ütleb Jumalat kiites, et Talle olgu «kirkus koguduses ja Kristuses Jeesuses igavesest ajast igavesti kõigi sugupõlvedeni». Kuna kogudus on Jumala loomingu Kristuses ja Kristuse ihu, on ta juba oma olemasoluga kiituseks Jumalale, kuna Kristuse koguduse olemasolu on elav tunnistus Kristuses teostunud lunastusest. Kogudus – nii ümberlõigatutest kui ümberlõikamatutest kokku liidetud kogudus – on «püha tempel Issandas», s.t Jumala ligiolu paik ja märk.

Kahtlemata ei tähenda see, nagu piirduks Jumala kiitmine ja austamine koguduses üksnes koguduse olemasoluga. Kogudus on ja peab jätkuvalt – lausa igavesti – olema «Tema kirkuse kiituseks» (Ef 1:12) – «kirkana, nii et tal ei oleks plekki ega kortsu ega muud sellesarnast, vaid et ta oleks püha ja laitmatu» (Ef 5:27). Kahtlemata on ka see Jumala töö Kristuses, kes «on armastanud kogudust ja loovutanud iseene tema eest, et teda pühitseda, olles ta puhastanud vees pesemisega sõna läbi» (Ef 3:25j), ent see nõuab ka koguduse – s.t kõigi kristlaste – valmisolekut anda ennast üle Jumalale, uurida, mis on Talle meelepärane (vrd Ef 5:10) ning elada Jumala armastatud lastena (vrd Ef 5:1).

Kõik Jumalale kuuluv kirkus ja austus, ka koguduse oma, on kahtlemata kokku võetud Kristuses. Kristuses Jeesuses oleme need, kes me Jumala lastena oleme, Tema vere läbi oleme saanud Jumalale lähedaseks (vrd Ef 2:13), Tema läbi on meil «Vaimus ligipääs Isa juurde» (Ef 2:18). Temas saab ka meie kiituselaul Jumalale täiuslikuks ning ainult Temas võib see olla igavene ja kesta läbi kõigi sugupõlvede. Kristus on nii Jumala kinnitav, julgustav ja eluandev «aamen» meile kui meie austav «aamen» vastusena Jumalale ja Tema imelisele armule (vrd 2Kr 1:20).

Jutluseks

Ülestõusmisaja kuuenda pühapäeva ladinakeelne nimi *Rogate* – «Palvetage» – pärineb Taevaminemispühale eelneval kolmel päeval palveprotsessioonidega tähistatud nn rogatsioonipäevade traditsioonist, mille algatajaks oli 5. sajandil elanud Vienne'i piiskop Mamertus. Aastal 511 toimunud esimesel Orléans'i sinodil tehti need Frangi riigis kohustuslikuks, õige pea jõudis nende tähistamine ka Rooma ning sai üldkiriklikuks tavaks.

Rogatsioonipäevade sisuks on ühelt poolt meelega parandus, teisalt aga palve, et Jumal hoiaks oma rahvast hädade ja eeskätt loodusõnnetuste eest ning kingiks oma õnnistuse ka põlluviljale. Luterlikus traditsioonis on rogatsioonipäevade temaatika kandunud

neile eelnevale pühapäevale, mida tuntaksegi palvepühapäevana. Sellest lähtuvalt on valitud ka EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava pühapäevased kirjalugemised, millest üks – 1. lugemisaasta Evangeelium (Jh 16:23–33) kattub osaliselt pühapäeva vanakirikliku Evangeeliumiga (Jh 16:23–30). Tegemist on lõiguga Jeesuse hüvastijätusõnadest jüngritele, kus Ta julgustab omasid paluma Isa Tema nimel.

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Jr 29:11–14) on Jumala kinnitavad ning tulevikulootust andvad sõnad, millega Ta julgustab oma vangiviidud rahvast palves Tema poole hüüdma, töötades neid kuulda võtta, ennast neile leida anda ja nad vangipõlvepaigust tagasi kodumaale viia.

Õigupoolest on ka Jeesuse sõnad pühapäeva Evangeeliumis, kuigi mitte otsesõnu, suunatud tulevasele kodumaale. Jeesus ütleb oma jüngritele, et kui neid ka siin maailmas ahistatakse, siis nad võivad olla julged, sest Ta on maailma ära võitnud ja annab omadele rahu.

Epistlitekstiks olev palve apostel Pauluse kirjast efestastele sobib nii üleüldiselt palvepühapäeva temaatikaga kui ka teiste lugemistega, olles samuti suunatud mitte niivõrd praegusele, kuivõrd tulevasele ja igavikulisele. Paulus ei palveta mitte ajalike hüvede pärast, vaid tema palveks on, et Jumal jätkaks omades tööd, mida Ta on alustanud Kristuses teostunud lunastusega, ning teeks oma koguduse täiuslikuks nii Kristuse armastuse tundmises kui Temaga täielikult üheks ja Temas Jumala enda täiusega täidetud saamises. Pauluse sõnum on, et viimselt on kõik Jumalast, Jumalas ja Jumalasse – Kristuse Jeesuse läbi Püha Vaimu väes.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on see, kellest pärineb kõik: Ta on kõige Looja ja eluandja, igasugune elu edasiandmine ja -kandmine on võimalik üksnes seetõttu, et Tema on selle meile kinkinud, ning ainus võimalus leida tõeline elu ja selle täius on pöörduda tagasi Tema juurde. Jumal ise on selle võimalikuks teinud ja teostanud – Kristuses Jeesuses, kes on andnud ennast kõigi inimeste (nii ümberlõigatute kui paganate eest), meid oma vere läbi Jumalaga lepitanud, ristimisvee ja oma sõnaga puhastanud ja pühitsenud, Jumala perekonnaks kogunud ja Tema pühaks templiks, Tema eluasemeks Vaimus üles ehitanud. Kõik on Temast, Tema läbi ja Tema poole. Ilma Temata meid ei oleks ja ilma Temata ei oleks meil ka mingit tulevikulootust, ei siin elus ega kindlasti mitte tulevases.
2. Apostel Paulus julgustab omasid selle imelise armusõnumiga, paludes Jumalat nende eest, et Jumal jätkaks nende sees oma tööd Püha Vaimu läbi ning elaks Kristuses ise nende sees. Ta palub ka, et Jumal lubaks neil mõista midagi, mis õigupoolest ületab igasuguse mõistmise: Kristuse armastust, mille laius ja pikkus,

kõrgus ja sügavus ei ole hoomatavad muidu kui Kristusele ja Tema ristile vaadates. Kristus on nii Jumala armastuse täiuslik ilmutus kui ka Jumala täius ise – tõeline Jumal, kes on meie pärast inimeseks saanud. Kui Kristus elab meie sees, kui me saame Temaga üheks, siis elab Jumal ise kogu oma täiusega meis ning teeb seeläbi meidki täiuslikuks – oma näo järgi ja enda sarnaseks loodud ning Kristuses täielikult uuendatud inimestena.

3. Ei tohiks olla midagi enesestmõistetavamamat kui see, et tahame kõige selle eest tuua Jumalale lakkamatut tänu ja kiitust. Veelgi enam: et püüdleme selle poole, et võiksime kogu oma olemusega, n-ö lihtsalt oma olemasoluga, olla Jumalale tänuks ja kiituseks, nii Kristuse kogudusena kui Tema Ihu liikmetena. Sest viimselt on Tema see, kes ainsana võib tuua Jumalale väärilist tänu ja kiitust – ning meie ainus võimalus on teha seda koos Temaga ja Temas. Nii, et ei oleks enam midagi meist endist, vaid jääks ainult Kristus, «kes täidab kõik kõiges» (Ef 1:23).